

DRUŠTVO EKONOMISTOV MARIBOR
MARIBOR SOCIETY OF ECONOMISTS

EKONOMIJA 2022

Posvetovanje o neenakosti in negotovosti v družbi in
gospodarstvu

ZBORNIK POVZETKOV ZNANSTVENIH PRISPEVKOV

Mojca Duh (ur.)
Andreja Primec (ur.)
Dejan Romih (ur.)

Maribor, december 2022

DRUŠTVO EKONOMISTOV MARIBOR
MARIBOR SOCIETY OF ECONOMISTS

Maribor, december 2022

EKONOMIJA 2022

Posvetovanje o neenakosti in negotovosti v družbi in
gospodarstvu

<https://demb.si/>

<https://demb.si/ekonomija-2022/>

Zbornik povzetkov znanstvenih prispevkov

EKONOMIJA 2022

Posvetovanje o neenakosti in negotovosti v družbi in gospodarstvu

Maribor

Društvo ekonomistov Maribor

2022

<https://demb.si/>

Zbornik povzetkov znanstvenih prispevkov

Uredili Mojca Duh , Andreja Primec in Dejan Romih

Tehnično uredil Dejan Romih

Lektoriral Mitja Brünec

Založilo Društvo ekonomistov Maribor

2022

Licenčni pogoji

Vsebina zbornika je na voljo pod pogoji slovenske licence Creative Commons 4.0 CC BY NC-ND, ki ob navajanju in priznavanju avtorstva dopušča reproduciranje in distribuiranje, ne dovoljuje pa dajanja v najem, priobčevanja javnosti za komercialni namen in nobene predelave.

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 131860227

ISBN 978-961-6059-15-2 (PDF)

ORGANIZACIJSKI ODBOR

Predsednik

Mag. Dejan Romih, Univerza v Mariboru

Podpredsednica

Dr. Andreja Primec, Univerza v Mariboru

Člani

Mag. Aleš Borko, Nova Kreditna banka Maribor, d. d.

Dr. Mojca Duh, Univerza v Mariboru

Dr. Žan Jan Oplotnik, Univerza v Mariboru

PROGRAMSKI ODBOR

Predsednik

Dr. Žan Jan Oplotnik, Univerza v Mariboru

Podpredsednik

Mag. Dejan Romih, Univerza v Mariboru

Člani

Dr. Jernej Belak, Univerza v Mariboru

Dr. Katja Crnogaj, Univerza v Mariboru

Dr. Silvo Dajčman, Univerza v Mariboru

Dr. Mojca Duh, Univerza v Mariboru

Dr. Alenka Kavkler, Univerza v Mariboru

Dr. France Križanič, EIPF, Ekonomski inštitut, d. o. o.

Dr. Maša Mikola, Australian Childhood Foundation

Dr. Gregor Polančič, Univerza v Mariboru

Dr. Andreja Primec, Univerza v Mariboru

Dr. Luka Zibelnik, Univerza v Ljubljani in Državna univerza v Clevelandu

SOORGANIZATORJI IN PARTNER POSVETOVANJA

POSVETOVANJE: NEENAKOST IN NEGOTOVOST V DRUŽBI IN GOSPODARSTVU

Soorganizatorji posvetovanja

Center za slovenske študije, Državna univerza v Clevelandu, Cleveland, Združene države Amerike

EIPF, Ekonomski inštitut, d. o. o., Ljubljana, Slovenija

Ekonomsko-poslovna fakulteta, Univerza v Mariboru, Maribor, Slovenija

Partner posvetovanja

Nova Ljubljanska banka, d. d., Ljubljana, Slovenija

PREDAVANJE: LATINSKA AMERIKA KOT POSLOVNA PRILOŽNOST

Soorganizatorji predavanja za študente

Inštitut za gospodarsko sodelovanje med Srednjo Evropo in Latinsko Ameriko, Prebold, Slovenija

Študentski svet Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, Ljubljana, Slovenija

Študentski svet Ekonomsko-poslovne fakultete Univerze v Mariboru, Maribor, Slovenija

NAMESTO PREDGOVORA: TRADICIONALNO POSVETOVANJE EKONOMISTOV V MARIBORU

Ekonomija 2022, Posvetovanje o neenakosti in negotovosti v družbi in gospodarstvu, je posvetovanje ekonomistov v Mariboru, ki ga organizira Društvo ekonomistov Maribor (ki ga vodi prof. dr. Žan Jan Oplotnik) v sodelovanju z Ekonomsko-poslovno fakulteto Univerze v Mariboru (ki jo vodi prof. dr. Polona Tominc). Letos sta soorganizatorici posvetovanja dve ugledni organizaciji: podjetje EIPF, Ekonomski inštitut, d. o. o., Ljubljana (ki ga vodi mag. Velimir Bole), in Center za slovenske študije Državne univerze v Clevelandu (ki ga vodi dr. Luka Zibelnik), partner pa Nova Ljubljanska banka, d. d., Ljubljana (ki jo vodi Blaž Brodnjak).

Cilj društva ter programskega in organizacijskega odbora posvetovanja je, da bi srečanje članic in članov Društva ekonomistov Maribor postalo ugledno posvetovanje ekonomistk in ekonomistov v Sloveniji, ki bi po zgledu iz tujine pritegnilo pozornost strokovne javnosti. Na letošnjem posvetovanju sodeluje osem govornic in deset govornikov, na kar smo zelo ponosni.

Dne 29. novembra 2022 je v okviru predpriprav na posvetovanje Ekonomija 2022 potekalo predavanje **Latinska Amerika kot poslovna priložnost**, ki ga je izvedel Anže Štupar z Inštituta za gospodarsko sodelovanje med Srednjo Evropo in Latinsko Ameriko. Organizatorji dogodka so bili Društvo Ekonomistov Maribor, Inštitut za gospodarsko sodelovanje med Srednjo Evropo in Latinsko Ameriko (ki ga vodi Jose M. Estigarribia Villasanti), Študentski svet Ekonomsko-poslovne fakultete Univerze v Mariboru (ki ga vodi Nomi Hrast) in Študentski svet Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani (ki ga vodi Matej Lino Pirc).

Na tem mestu se zahvaljujemo vsem, ki ste pomagali pri organizaciji obeh dogodkov, ter vam želimo lepe božične in novoletne praznike.

Mojca Duh, Andreja Primec in Dejan Romih

KAZALO

Upravljanje in razkrivanje podnebnih, socialnih in upravljavskih tveganj v Sloveniji	10
Vpliv pandemije covida-19 na povečevanje neenakosti na slovenskem trga dela	11
Vpliv podražitev na nakupno vedenje študentov v Sloveniji	12
Vpliv dohodkovne neenakosti na kakovost življenja	13
Pogled na gospodarstvo: kje smo	14
Fiskalna vzdržnost v Sloveniji glede na naravo gospodarske krize	15
Pravna negotovost pri določitvi zaposlitvenega statusa	16
Trajnostni razvoj družinskih podjetij v Sloveniji	17
Vpliv gospodarskopolitične negotovosti na uvoz blaga in storitev v Združenih državah Amerike	18
Vpliv gospodarskopolitične negotovosti na potrošniško razpoloženje v Združenih državah Amerike	19
Vloga organizacij pri odpravljanju neenakosti in negotovosti v družbi in gospodarstvu	20

UPRAVLJANJE IN RAZKRIVANJE PODNEBNIH, SOCIALNIH IN UPRAVLJAVSKIH TVEGANJ V SLOVENIJI

Matic Čufar*

Univerza v Mariboru, Maribor, Slovenija
matic.cufar@student.um.si

Jernej Belak

Univerza v Mariboru, Maribor, Slovenija
jernej.belak@um.si

Andreja Primec

Univerza v Mariboru, Maribor, Slovenija
andreja.primec@um.si

Povzetek: Skladno z Direktivo 2014/95/EU o nefinančnem poročanju (NFRD) morajo določene gospodarske družbe poročati o svojem nefinančnem poslovanju. Med drugim morajo razkrivati podatke o tveganjih, povezanih z okoljsko, socialno in kadrovsko politiko ter politiko človekovih pravic in politiko boja proti korupciji in podkupovanju. Poleg razkrivanja podatkov o tveganjih morajo poročati tudi o načinu upravljanja s temi tveganji, kar družbam omogoča boljšo pripravljenost na prihajajoče izzive. V trenutnih okoliščinah podnebne, energetske in varnostne krize v EU in svetu je upravljanje s tovrstnimi tveganji še toliko pomembnejše, saj družbam zagotavlja učinkovitejše upravljanje (dobičkonosnost). Hkrati družbam nalaga »dolžnost«, da svoje deležnike obravnavajo nediskriminatorno v smislu zagotavljanja spoštovanja človekovih in socialnih pravic ter varstva okolja. Namen prispevka je opisati zakonodajni okvir NFRD v zvezi z razkrivanjem določenih vrst tveganj ter ga primerjati s prakso izbranih slovenskih gospodarskih družb. Predvidevamo, da bodo rezultati raziskave skladni z zakonskimi zahtevami ter bodo izkazovali ustrezen interes gospodarskih družb za upravljanje s tovrstnimi tveganji.

Ključne besede: nediskriminatornost, NFRD, trajnostno korporativno upravljanje, trajnostno poročilo, tveganje

JEL: M14, Q01, Q56.

* Dopisni avtor.

VPLIV PANDEMIJE COVIDA-19 NA POVEČEVANJE NEENAKOSTI NA SLOVENSKEM TRGA DELA

Nejc Fir*

Univerza v Mariboru, Maribor, Slovenija
nejc.fir@um.si

Darja Boršič

Univerza v Mariboru, Maribor, Slovenija
darja.borsic@um.si

Povzetek: Pandemija covid-19 je povzročila velike družbeno-ekonomske spremembe, ki so bile zaznamovane z omejevalnimi ukrepi, nevarnostjo okužbe in negotovim razvojem dogodkov. Različne družbeno-ekonomske skupine so bile izpostavljene heterogenim učinkom pandemije, ki so jih določale zmožnosti absorpcije gospodarskega šoka. Heterogenost učinkov pandemije na trg dela je razvidna pri delitvi delovne sile po spolu in ravni izobrazbe ter pri delitvi trga dela na posamezne gospodarske sektorje. Najbolj izpostavljeni so bili kontaktno intenzivni sektorji, ki imajo zaradi svojih temeljnih značilnosti oteženo ali celo onemogočeno zmožnost opravljanja dela na domu. Stopnja brezposelnosti se je v Sloveniji med pandemijo najbolj povečala med osebami z osnovnošolsko izobrazbo, med katerimi so bile relativno najbolj izpostavljene ženske. Na drugi strani se število zaposlenih z visokošolsko izobrazbo ni bistveno spreminjalo, čeprav se je njihovo število povečalo relativno bolj pri moških kot pri ženskah. Pri neaktivnem prebivalstvu izstopa predvsem povečanje števila neaktivnih žensk z visokošolsko izobrazbo. Slednja gibanja potrjujejo povečevanje neenakosti med spoloma in neenakost med ljudmi glede na stopnjo izobrazbe.

Ključne besede: neenakost, pandemija covid-19, Slovenija, trg dela.

JEL: J21, D63, I24.

* Dopisni avtor.

VPLIV PODRAŽITEV NA NAKUPNO VEDENJE ŠTUDENTOV V SLOVENIJI

Tadeja Kraner Šumenjak

Univerza v Mariboru, Maribor

tadeja.kraner@um.si

Vilma Sem

Univerza v Mariboru, Maribor

vilma.sem@um.si

Dejan Romih*

Univerza v Mariboru, Maribor

dejan.romih@um.si

Povzetek: V tem prispevku proučujemo vpliv podražitev na nakupno vedenje študentov v Sloveniji, pri čemer se omejujemo na študente štirih članic Univerze v Mariboru. Na osnovi ankete, ki smo jo izvedli novembra 2022, smo ugotovili, da so zadnje podražitve vplivale na nakupno vedenje študentov, kar smo pričakovali glede na tuje ugotovitve. Rezultati ankete so uporabni za namene oblikovanja gospodarske in socialne politike v Sloveniji.

Ključne besede: nakupno vedenje, podražitev, Slovenija, študent.

JEL: D12, E31.

* Dopisni avtor.

VPLIV DOHODKOVNE NEENAKOSTI NA KAKOVOST ŽIVLJENJA

Klavdij Logožar

Univerza v Mariboru, Ekonomsko-poslovna fakulteta

klavdij.logozar@um.si

Povzetek: Spremembe dohodkovne neenakosti se odražajo tako v gospodarskem in političnem položaju držav kot v spremembah ravni neenakosti znotraj posameznih držav. V državah z visoko dohodkovno neenakostjo sta večji tudi družbena neenakost in družbena razslojenost. Dohodkovna neenakost vpliva na veliko družbeno-ekonomskih dejavnikov, ki opredeljujejo kakovost življenja. V nerazvitih gospodarstvih so za višjo kakovost življenja pomembne materialne dobrine, v srednje razvitih gospodarstvih sta pomembna dostopnost in kakovost izobraževalnih sistemov, v bogatih gospodarstvih pa so pomembne zdravje in zdravstvene storitve. V tem prispevku analiziramo vpliv dohodkovne neenakosti na nekatere izmed dejavnikov kakovosti življenja, kot so pričakovana življenjska doba, zdravje, sreča, izobrazba in skrb za okolje.

Ključne besede: dohodkovna neenakost, ekonomski razvoj, kakovost življenja.

JEL: D31, D63, P36.

POGLED NA GOSPODARSTVO: KJE SMO

Alex Masten*

Interenergo, energetski inženiring, d. o. o., Ljubljana, Slovenija
alex.masten@interenergo.si

Nick Masten

GEN-I, trgovanje in prodaja električne energije, d. o. o., Krško, Slovenija
nick.masten@gen-i.si

Povzetek: V prispevku obravnavava gospodarske razmere, pri čemer uporabljava podatke, ki so dostopni na spletu. Na kratek in enostaven način predstaviva nekatere vidike gospodarskega dogajanja in razvoj posameznih gospodarskih dogodkov, ki so odločilno vplivali na trenutne razmere na trgu. Predstavljeni dejavniki so pokazatelji dogajanja v preteklih letih in morebiti nakazujejo smernice za prihodnje razpoloženje. Ker so dogodki v današnjem gospodarskem okolju nadvse kompleksni, se osredotočava na to, da obravnavane dogodke predstaviva in opiševa čim natančneje. Prispevek obsega kratek pregled monetarnih in gospodarskih aktivnosti v ZDA s poudarkom na prepoznanih vzorcih ter časovnem sosledju dogodkov na kapitalstskih trgih.

Ključne besede: gospodarski dogodek, gospodarski obeti, gospodarstvo.

JEL: B22, E40, G00.

* Dopisni avtor.

FISKALNA VZDRŽNOST V SLOVENIJI GLEDE NA NARAVO GOSPODARSKE KRIZE

Ana Milanez

Ministrstvo za finance Republike Slovenije

ana.milanez@gov.si

Povzetek: Vpliv gospodarske krize na fiskalno vzdržnost je v veliki meri odvisen od narave in obsega šoka, moči okrevanja ter odziva ekonomske politike v smislu pravočasnosti in ustreznosti. Slovenija ima izrazitejši gospodarski cikel od povprečja evrskega območja, ekonomska konvergenca pa je bila začasno prekinjena med veliko recesijo. Zaskrbljujoče so tudi relativno nizka raven investicij in omejitve na strani ponudbe delovne sile, kar bi lahko povzročilo strukturno upočasnitev potencialne rasti. Skrb vzbujata tudi hitrejše kopičenje javnega dolga in širši primanjkljaj, kljub temu da sta razmerje med dolgom in bruto domačim proizvodom ter raven javne porabe pod povprečjem evrskega območja. Slovenijo je kriza evrskega območja močno prizadela, po drugi strani pa je zabeležila enega najmočnejših okrevanj po krizi covid-19. Negotovost glede trajanja in razsežnosti trenutne energetske krize je velika, s tem pa tudi negotovost glede njenega vpliva na javnofinančno vzdržnost. Fiskalni stresni test za Slovenijo kaže, da je ključnega pomena, da ob negativnem šoku trend rasti BDP ostane nespremenjen, nominalni BDP v doglednem času preseže predkrizno raven in se kreditno tveganje ne poveča.

Ključne besede: gospodarska kriza, javnofinančna vzdržnost, Slovenija, stresni test.

JEL: E32, E37, E62.

Povzetek znanstvenega prispevka ne predstavlja stališča Ministrstva za finance.

PРАВNA NEGOTOVOST PRI DOLOČITVI ZAPOSLITVENEGA STATUSA

Aljoša Polajžar

Univerza v Mariboru, Maribor, Slovenija

aljosa.polajzar@um.si

Povzetek: V tem prispevku obravnavam pravno negotovost pri določitvi zaposlitvenega statusa oseb na primeru platforme Uber. Kot izhaja iz literature, je obstoj delovnega razmerja negotov, saj se v luči posebne organizacije delovnega procesa (med drugim) lahko vozniki sami odločajo, kdaj in koliko časa bodo delali. Zastavil sem si tezo, da pravica voznikov Uberja – da se sami odločajo, kdaj in koliko časa bodo delali – sama po sebi ne izključuje možnosti obstoja delovnega razmerja. Raziskava temelji na analizi javno dostopnih nacionalnih in evropskih pravnih virov (uporaba normativno-dogmatične in primerjalno-pravne metode). Ugotovil sem, da tako iz obravnavane sodne prakse kot iz predloga Direktive EU o platformnem delu izhaja, da je voznikova pravica do odločanja, kdaj in koliko časa bo delal, eden izmed upoštevanih kriterijev – ob čemer pa je izrecno poudarjeno, da tudi obstoj te pravice ne izključuje možnosti obstoja delovnega razmerja med Uberjem in voznikom. Nazadnje ugotavljam, da z namenom (med drugim) reševanja pravne negotovosti na tem področju predlog Direktive o platformnem delu določa specialne kriterije za obstoj domneve delovnega razmerja med platformo in delavcem.

Ključne besede: delovno razmerje, Direktiva o platformnem delu, platformno delo, samozaposlen.

JEL: J41, J83, K31.

TRAJNOSTNI RAZVOJ DRUŽINSKIH PODJETIJ V SLOVENIJI

Andreja Primec*

Univerza v Mariboru, Maribor, Slovenija
andreja.primec@um.si

Mojca Duh

Univerza v Mariboru, Maribor, Slovenija
mojca.duh@um.si

Povzetek: Evropska unija je pripravila sveženj nove zakonodaje o trajnostnem korporativnem upravljanju podjetij. Njen namen je vzpodbujati podjetja, da bi poleg ustvarjanja dobička dosegala tudi druge cilje – cilje trajnostnega razvoja gospodarstva in družbe kot celote. V negotovih okoliščinah podnebne, energetske, varnostne krize ipd., ki neenakosti v družbi le še poglobljajo, so nove obveznosti podjetij in vodstvenih organov v zvezi z upravljanjem škodljivih vplivov na človekove pravice in okolje še toliko pomembnejše. Čeprav je izpostavljeni zakonodajni okvir v prvi vrsti namenjen velikim in javnim podjetjem, se nova zakonodaja usmerja tudi k zasebnim podjetjem in vsaj posredno tudi k majhnim in srednjim podjetjem. Ob dejstvu, da je 83 odstotkov vseh podjetij v Sloveniji v družinski lasti, se zastavlja vprašanje, kako so slovenska družinska podjetja pripravljena na izzive trajnostnega razvoja. V prispevku bomo predstavili rezultate kvalitativne raziskave o trajnostni usmeritvi slovenskih družinskih podjetij.

Ključne besede: družinsko podjetje, trajnostni razvoj, trajnostno korporativno upravljanje, študija primera

JEL: K20, K22, L20.

* Dopisna avtorica.

VPLIV GOSPODARSKOPOLITIČNE NEGOTOVOSTI NA UVOZ BLAGA IN STORITEV V ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE

Dejan Romih

Univerza v Mariboru, Maribor, Slovenija

dejan.romih@um.si

Povzetek: V tem prispevku proučujem vpliv gospodarskopolične negotovosti na uvoz blaga in storitev v Združenih državah Amerike, pri čemer uporabljam vektorski avtoregresijski model. Na osnovi mesečnih podatkov za obdobje od 1992 do 2022 sem ugotovil, da šok gospodarskopolične negotovosti vpliva na zmanjšanje uvoza blaga in storitev v Združenih državah Amerike, kar je v skladu s tujimi ugotovitvami. Ta prispevek prispeva k literaturi v slovenskem jeziku o vplivu gospodarskopolične negotovosti na gospodarstvo.

Ključne besede: gospodarska politika, negotovost, uvoz blaga in storitev, vektorski avtoregresijski model, Združene države Amerike.

JEL: E61, F14, O51.

VPLIV GOSPODARSKOPOLITIČNE NEGOTOVOSTI NA POTROŠNIŠKO RAZPOLOŽENJE V ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE

Dejan Romih*

Univerza v Mariboru, Maribor, Slovenija
dejan.romih@um.si

Amir Fekrazad

Texas A&M University-San Antonio, San Antonio, Teksas, Združene države Amerike
afekrazad@tamusa.edu

Povzetek: V tem prispevku proučujemo vpliv gospodarskopolične negotovosti na potrošniško razpoloženje v Združenih državah Amerike. Na osnovi mesečnih podatkov za obdobje 1999–2022 sva ugotovila, da šok gospodarskopolične negotovosti vpliva na poslabšanje potrošniškega razpoloženja v Združenih državah Amerike, kar sva pričakovala. Ta prispevek prispeva k literaturi o vplivu gospodarskopolične negotovosti na gospodarstvo.

Ključne besede: gospodarska politika, negotovost, potrošniško razpoloženje, vektorski avto-regresijski model, Združene države Amerike.

JEL: D12, E61, O51.

* Dopisni avtor.

VLOGA ORGANIZACIJ PRI ODPRVLJANJU NEENAKOSTI IN NEGOTOVOSTI V DRUŽBI IN GOSPODARSTVU

Nomi Hrast

Univerza v Mariboru, Maribor, Slovenija
nomi.hrast@student.um.si

Tjaša Štrukelj*

Univerza v Mariboru, Maribor, Slovenija
tjasa.strukelj@um.si

Povzetek: Človeštvo v svoji zgodovini kaže na mnoge poskuse ustvarjanja družbene in gospodarske enakosti ter gotovosti pripadnikov gospodarstva in družbe. Ne glede na mnoge modele, ki jih je človeštvo v preteklosti razvilo, pa se v sodobnem svetu še vedno soočamo z neenakostjo in negotovostjo, tako v družbi kot gospodarstvu. V prispevku zato raziskujemo vlogo organizacij pri vzpostavitvi trajnostnega razvoja in izpostavljamo, da je organizacija ključna vez med osebno in družbeno odgovornostjo. Tako predlagamo, da zastavi odgovorno upravljanje ter v strateške razvojne usmeritve vključi trajnostni razvoj in družbeno odgovornost. Izhajamo iz osebnega (mikro) vidika, ki skozi organizacijo (mezo vidik) vpliva na družbeni in gospodarski (makro) vidik, ter pri tem izpostavljamo vlogo organizacij pri odpravljanju neenakosti in negotovosti v družbi in gospodarstvu na primeru javne, neprofitne organizacije.

Ključne besede: družbena odgovornost, organizacija, upravljanje, strateški razvoj, trajnostni razvoj.

JEL: L21, L30, M14.

* Dopisna avtorica.

DRUŠTVO EKONOMISTOV MARIBOR
MARIBOR SOCIETY OF ECONOMISTS